

GRENZELOZE GROOVES

Switch Guitar-lessen voor
leerlingen met een beperking

Didactische handleiding voor muziekdocent

SWITCH GUITAR

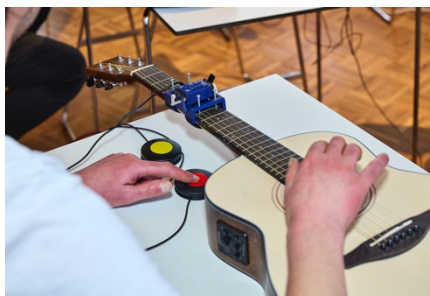
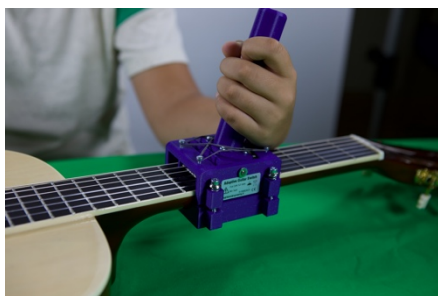
De stichting **My Breath My Music** stelt zich ten doel om instrumentaal muziekonderwijs toegankelijk te maken voor mensen met een beperking en ontwikkelt daarom innovatieve (digitale) muziekinstrumenten.

Samen met het lectoraat Kunsteducatie en het Centre of Expertise for Arts and Sciences Education (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten), het lectoraat Performing Arts Medicine (Codarts), Het Leerorkest en Méér Muziek in de Klas, zijn er nu ook lessen ontwikkeld voor een aantal van deze instrumenten: de Magic Flute, de Switch Guitar en de Travel Sax. Deze lessen zijn voor binnen- en buitenschoolse muziekeducatie ontwikkeld, maar adem- en ergotherapeuten kunnen ze ook in een therapeutische context gebruiken.

De handleiding voor de lessen bestaat uit twee onderdelen: in deel 1 staan de uitgeschreven lessen die voor de muziekdocent bestemd zijn en in deel 2 staat het leerlingenmateriaal.

De Switch Guitar: twee varianten

De lessen in deze handleiding zijn ontwikkeld voor de Switch Guitar. Dit is een akoestische gitaar die je kunt bespelen zonder ingewikkelde grepen, maar met een eenvoudige 'switch'. Er bestaan twee varianten: een met een houten hendel (switch) en een met twee schakelaars.

Beide gitaren zijn gestemd in een open akkoord en kunnen door het gebruik van de switch drie akkoorden spelen: I, IV en V (grondtoon, subdominant en dominant). Met deze akkoorden kunnen leerlingen talloze liedjes spelen en anderen begeleiden. Overigens, het wordt aangeraden om nylon snaren te gebruiken op de gitaren, omdat die minder pijn aan de vingers van leerlingen kunnen doen. Deze handleiding is geschreven voor beide varianten. Beide gitaren klinken optimaal als ze in E worden gestemd: E-B-E-Gis-B.

Tip!

Informatie over de huur van de Switch Guitar kan je opvragen bij Stichting My Breath My Music en Stichting Leerorkest Nederland.

<https://leerorkest.nl/instrumentendepot/>

Voor wie?

De lessen zijn ontwikkeld voor het gespecialiseerd onderwijs. Leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs vormen een heterogene groep. De muziekdocent en leerlingen kunnen daarom zelf het beste bepalen óf en hoe deze lessen passen bij de leerling. Daarnaast zijn de lessen ook te gebruiken voor leerlingen met een beperking in de buitenschoolse muzikale educatie.

Multi-zintuigelijke aanpak

De lessen volgen een multi-zintuigelijke werkwijze waarbij leerlingen muziek niet alleen auditief, maar ook lichamelijk en visueel ervaren. Dit kan bijvoorbeeld door het zachtjes tikken van de puls op de schouder van de leerling om het ritme voelbaar te maken of door het gebruik van gebaren die de muziek visualiseren (in de lessen aangegeven met een hand-icoon).

Let wel: leerlingen kunnen, om verschillende redenen, het niet prettig vinden om aangeraakt te worden. Het is dus belangrijk dat de leerling toestemming geeft om aangeraakt te worden, voordat de multi-zintuigelijke aanpak wordt toegepast.

Autonomie van de leerling

Om het muzikale zelfvertrouwen en de betrokkenheid te vergroten, is er door de lessen heen aandacht voor de autonomie van de leerling, bijvoorbeeld: leerlingen mogen zelf improvisaties en het samenspelen leiden. Ook wordt aangeraden om leerlingen zelf muziek te laten kiezen die ze graag willen spelen, naast of in plaats van het repertoire uit de lessen. Hierdoor kan de muziekdocent nog beter aansluiten bij de wensen van de leerling.

Opbouw van de lessen: leerlijn of losse muzikale activiteiten

De leerlijn bestaat uit negen lessen die afhankelijk van de leerling ongeveer tussen 30 en 45 minuten duren en die activiteiten bevatten op het gebied van techniek, creativiteit, expressie, notatie en samenspel. De muziekdocent kiest samen met de leerling of ze deze lessen wel of niet volledig aaneengesloten volgen. Ze kunnen namelijk ook vrij muzikale activiteiten uit de lessen kiezen die op dat moment bij leerling(en) passen. In de vormgeving krijgen muzikale activiteiten daarom ook verschillende kleuren, om dat keuzeproces makkelijker te maken:

technische vaardigheden

**repertoire / (samen)spel
presenteren**

**creatieve en expressie
vaardigheden**

notatie lezen

Inhoud en uitgangspunten van de lessen

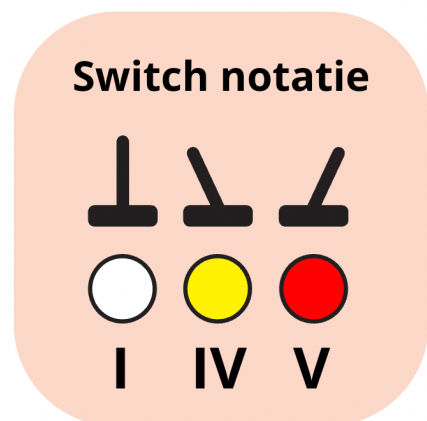
De lessen richten zich op een brede muzikale vorming en werken aan verschillende basisvaardigheden:

1. Technische vaardigheden

In de lessen oefenen leerlingen met het vinden van een prettige speelhouding en ontdekken ze hoe ze geluid uit hun instrument halen. De leerlingen kunnen de gitaar op verschillende manieren vasthouden: plat op tafel, op het rolstoelblad of op schoot. Als leerlingen graag de klassieke gitaarhouding willen, is dat ook goed, maar voor sommigen kan dit motorisch uitdagender zijn. Het kan overigens voor de leerling die de voorkeur geeft aan de klassieke gitaarhouding fijn zijn om daarbij gebruik te maken van een gitaarband. Ook het gebruik van een plectrum of vingerplectrum is te overwegen.

2. Notatie lezen

Hoewel leerlingen bepaalde muzikale activiteiten uit de lessen zonder notatie kunnen volgen, wordt er voor 'wie wil' notatie aangeboden. De lessen volgen daarbij het principe van "*sound before symbol*": dit wil zeggen eerst luisteren en spelen, daarna pas kennismaken met notatie. Om deze reden komen auditieve opdrachten zoals 'call en response' regelmatig voor in de lessen. Voor de Switch Guitar maken we gebruik van symbolen die de richting van de switch (de hendel) aangeven of de kleuren van de in te drukken schakelaar. Dit noemen we switch notatie.

3. Creatieve en expressieve vaardigheden

De leerlingen werken gedurende de lessen aan creatieve en expressieve vaardigheden. Door middel van improvisatie en compositie worden leerlingen uitgenodigd om zelf muzikale ideeën te verzinnen, emoties uit te drukken, of een voor- of naspel te maken bij een bestaand stuk. Op deze wijze ontwikkelen leerlingen hun gehoor, gevoel voor klankhoogte en ritme, en leren ze muzikaal op elkaar af te stemmen.

4. Samen spelen en presenteren

De lessen bieden ruimte om (bekende) liedjes te spelen en muzikale resultaten vast te leggen, bijvoorbeeld door opnames te maken. Opnames maken de muzikale ontwikkeling inzichtelijk en geven waardering voor de inzet van de leerling. Het kan zijn dat zingen en tegelijkertijd spelen voor sommige leerlingen te moeilijk is. Laat dan een leerling óf alleen spelen, óf alleen zingen gedurende de lessen. Sommige leerlingen hebben langer nodig om tegelijkertijd te leren zingen en spelen, anderen vinden het juist prettig om een ding tegelijk te doen.

Samenspelen kan op verschillende manieren plaatsvinden. Leerlingen kunnen met z'n tweeën de Switch Guitar bespelen, waarbij een leerling de snaren bespeelt en een ander (leerling, begeleider, docent) de switch bedient. Daarnaast is de laatste les gewijd aan samenspel met andere instrumenten, zoals de Travel Sax of Magic Flute of andere instrumenten, en kan worden afgesloten met een gezamenlijke presentatie.

Het samenspelen kan natuurlijk ook met de klas. Als er gebruik wordt gemaakt van Boomwhackers en bijbehorende kleurennotatie (of een andere kleurennotatie), dan is het aan te bevelen om stickers in de betreffende kleuren aan te schaffen voor de switches.

Repertoire

Het repertoire in deze lessenserie varieert van traditionele liedjes tot popmuziek, vrije improvisaties en muziek uit verschillende landen, en zijn vrij van copyright. De songs zijn suggesties en zijn gekozen vanwege de opbouw van één tot en met drie akkoorden. Het is natuurlijk wel belangrijk om liedmateriaal te kiezen dat aansluit bij de interesse en mogelijkheden van de leerlingen. Het repertoire kan daarom aangepast of uitgebreid worden. Zoek bijvoorbeeld op het internet via de zoektermen '1 chord of 2 chord songs guitar' of '3 chord songs guitar', en zoek samen met de leerling naar geschikt repertoire.

Verder: wil je het wisselen van akkoorden oefenen met een backing track? Op deze website maak je in hele korte tijd een eenvoudige backing track, afgestemd op je leerling:
<https://www.earinstructor.com/app/resources/chord-progression-generator>

Kerdoelen

De lessen sluiten goed aan bij de kerndoelen voor het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie / Kunst en Cultuur van het gespecialiseerd-, primair- en voortgezet onderwijs.

Muzikale vaardigheden

In deze lessen oefenen leerlingen met het:

- spelen van liedjes met één, twee of drie akkoorden.
- spelen van liedjes met regelmatige akkoordenwisselingen (bijv. om de 4 maten) of onregelmatige akkoordenwisselingen.
- tegelijkertijd zingen en spelen.
- spelen van verschillende slagtechnieken.
- herkennen van de switch-notatie.
- improviseren met verschillende klanken van de gitaar.
(bijv. tikken op de snaren, strummen, wrijven op de klankkast, tokkelen).
- bedenken van een eenvoudige eigen muzikale versie (bijv. een intro en outro) van een lied.
- presenteren van liedjes, eventueel met zelfverzonnen teksten.
- bij samenspel: het uitvoeren van een lied samen met medespelers.

DOCENTEN HANDLEIDING SWITCH GUITAR

In deze les oefent de leerling met het...

- verkennen van het instrument (voelen en ervaren).
- improviseren op één akkoord.
- verkennen van de speelhouding: wat past bij de leerling?
- verkennen van ritmische (slag)patronen door de activiteit 'Muzikale gesprekken'.
- verkennen gebruik van het hulpstuk de 'switch'.
- benoemen van favoriete muziek.
- spelen van een lied met één akkoord.

In deze les let de docent op...

- de motoriek van de leerling (in de hele les): hoe verloopt de slagbeweging?
 - het muzikale gehoor van de leerling.
 - in hoeverre de leerling ritmisch kan volgen.
- Let op: motorische vaardigheden kunnen achterlopen op het muzikale gehoor.

Warming-up

T Vrije verkenning van het instrument

1. Leg de gitaar plat op een tafel zodat de leerling er omheen kan bewegen en spelen.
2. Laat de leerling vrij het instrument onderzoeken en erop spelen, zonder aanwijzingen. Neem hiervoor de tijd.
3. Zet vervolgens muziek op en nodig de leerling uit om op de muziek te improviseren. Observeer wat de leerling doet. Muziek bij deze oefening:

<https://youtu.be/wl79QJvuj4s?si=WpHB1Qw37QCMNA-h>

Didactische tip

Observeer de motoriek: kan de leerling vrij bewegen? Hoe verfijnd is de beweging? Zijn er andere dingen die je opvallen?

Zoek een passende speelhouding

4. Verken samen een passende speelhouding: wat voelt prettig voor de leerling? Er is geen goed of fout! De beste houding is die waarin de leerling vrij kan spelen. Voor veel leerlingen is de gitaar plat op tafel of op het rolstoelblad, of op schoot (zoals een lap guitar) het fijnst. Als een leerling graag de klassieke gitaarhouding wil, is dat ook goed. Voor sommigen kan dit echter motorisch uitdagender zijn (maak eventueel gebruik van een band). Als de gitaar op tafel ligt, kan de leerling erbij staan als dat comfortabeler is.

Muzikale gesprekken

5. Leg uit: "We gaan opwarmen, net als bij het sporten. We oefenen onze 'muziekspieren'! Ik speel iets voor, en jij doet het na." Bij meer dan één leerling, speel je om de beurt.

- C T** 6. Uitvoering van het muzikale gesprek: tik op de gitaar met één hand en wijs daarna naar de leerling als teken dat deze het mag nadoen.

Variaties voor deze oefening zijn; tikken/trommelen op de snaren, strummen, wrijven op de klankkast, zachtjes tikken met één vinger of meerdere vingers, variëren in dynamiek: van zacht naar hard.

Didactische tip

Werk aan het principe van voor- en nadoen (niet tegelijk spelen).
Gebruik non-verbale signalen om aan te geven wie aan de beurt is.
Begin met eenvoudige klanken en speel steeds één klank per beurt.

Extra: Sommige leerlingen kunnen al snel in de maat spelen. Dan kun je de muzikale gesprekken ritmischer maken. Maar als dat nog lastig is, ligt de focus op luisteren, klanken imiteren en samen spelen, zonder direct in de maat te hoeven zijn.

Kern

Lied

To Stop the Train

Traditional
uit Engeland

To stop the train in cases of emergency

4 Pull on the chain, pull on the chain, penalty for improper

7 use: five pounds!

Vertaling

Om de trein in noodgevallen te stoppen:
Trek de ketting naar beneden! Trek de ketting naar beneden!
Boete voor oneigenlijk gebruik: vijf pond!

R C Spelen met de switch

1. Leg de gitaar plat op tafel, speel het lied voor en zing mee (één akkoord, switch in het midden). Voeg aan het einde van het lied vier maten improvisatie toe. Speel je met de elektrische switch? Speel dan telkens ○ waar je ⊥ ziet staan in de notatie.
2. Nodig de leerling uit om mee te spelen. Laat de leerling bijvoorbeeld op tel 1 of op tel 1 en 3 strummen. Bij de elektrische switch: de open stand wordt gespeeld (geen schakelaar indrukken).
3. Laat de leerling tijdens het tussenstuk (4 maten) improviseren met de switch of schakelaars. Herhaal het lied meerdere keren.
Tip: je kunt variëren door bijvoorbeeld de melodie een keer te fluiten, neuriën en door te spelen met dynamiek.

Help het gevoel van de puls te versterken door licht op de gitaar, op de schouder of arm van de leerling mee te tikken.

R Muziekvoorkeur bespreken

4. Vraag de leerling naar drie of vier favoriete liedjes.
5. Leg uit: *"We gaan kijken of we de komende lessen één of meer van deze liedjes kunnen leren spelen."*
6. Controleer de akkoordprogressies van de genoemde liedjes om te zien of ze bruikbaar zijn voor de volgende lessen.
7. Vraag de leerling om het 'Muzikaal Paspoort' thuis in te vullen en volgende keer mee te nemen.

T R Afsluiting

1. Speel en zing het hele lied *To Stop the Train* en laat de leerling meespelen met de switch in het midden.
2. Tijdens het tussenstuk (vier extra maten) mag de leerling vrij improviseren, solo of samen met de docent of een medeleerling.
3. Maak een korte video-opname van de leerling. Deze opname kan de leerling aan ouders/vrienden/klasgenoten laten zien. De docent kan deze ook bewaren om later met de leerling op te terug te kijken zodat de muzikale ontwikkeling zichtbaar en hoorbaar wordt.

In deze les oefent de leerling met...

- aangeven van de 'muzikale vraag' tijdens de activiteit 'Muzikale gesprekken'.
- verkennen van verschillende geluiden op de gitaar.
- verkennen van (alternatieve) notatie.
- spelen van een liedje met twee akkoorden (bijvoorbeeld een zelfgekozen lied).

In deze les let de docent op...

- de motoriek van de leerling: hoe verloopt de slagbeweging?
- hoe het muzikale gehoor zich ontwikkelt.
- in hoeverre de leerling ritmisch kan volgen.

Let op: motorische vaardigheden kunnen achterlopen op het muzikale gehoor.

Warming-up**Muzikale gesprekken**

1. Vertel de leerling: *"We gaan weer opwarmen!"* Herhaal de eenvoudige geluiden uit les 1. Hiervoor kan je desgewenst de backing track uit les 1 gebruiken.
2. Gaat dit goed? Wissel de rollen om: de leerling doet iets voor, de docent doet het na.
Wissel om de beurt wie de "lead" heeft.

De activiteit 'Muzikale gesprekken' kan elke les naar mogelijkheden en progressie van de leerling verder uitgebouwd worden (dus zorg per les voor variatie!)

3. **Variaties** om de activiteit uit te breiden:

- Gecombineerde geluiden (bijv. strum + slap)
- Ritmische patroontjes.
- Langere frases.
- Variëren in dynamiek (zacht en hard spelen).

Didactische tip

Moedig de leerlingen aan om nieuwe geluiden te ontdekken, zoals zacht over de snaren aaien of op de klankkast tikken.

Geef zelf als docent ook voorbeelden die de nieuwsgierigheid aanwakkert en lef bij de leerlingen stimuleert. Dit legt de basis voor improvisatie en compositie in latere lessen.

Gevoel voor de puls ontwikkelen

1. Laat de leerling tot 4 hardop tellen.
Gaat dit goed? Vraag de leerling om op tel 1 te strummen.
2. Kies zelf vervolgens een andere tel (bijv. op tel 1 en 3, of alleen op tel 2).
3. Laat de leerling vervolgens zelf bepalen op welke tellen er gespeeld wordt. Nodig de leerling uit met je mee te spelen en doe een stap terug als de leerling de variaties moeilijk vindt.

Gebruik gebaren om "rust"-tellen en speelmomenten aan te geven.

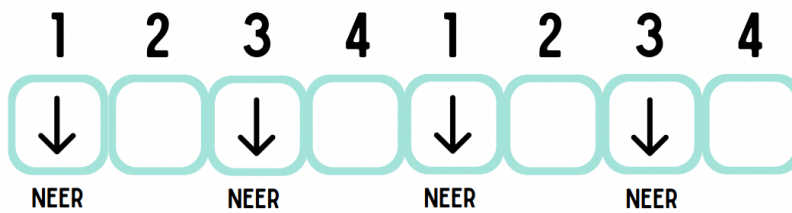
Tik zachtjes op de schouder of arm om het ritme voelbaar te maken.

Kern

Lied

To stop the train (herhaling)

1. Herhaal en speel samen het lied 'To stop the train' uit les 1.
2. Gaat dit goed? Breid de slag uit:
van spelen op tel 1 naar spelen op tel 1 en 3.

NRT Lied

I'm a Ford

Traditional uit de
Verenigde Staten

1 E ○

I'm a litt-le hunk of tin, no-bo-dy knows what I have been

5 Got four wheels and a run-ning board I'm a Ford, a Ford, a Ford. Hunk

9 hunk ratt-le ratt-le ratt-le crash beep beep, hunk hunk ratt-le ratt-le ratt-le

12 crash beep beep hunk hunk ratt-le ratt-le ratt-le crash beep beep hunk

15 hunk ratt - le ratt - le ratt - le crash beep beep.

3. Leg de gitaar plat op tafel of op schoot en zing het lied *I'm a Ford*.
4. Vraag de leerling om op de puls mee te strummen, terwijl jij de switch beweegt tussen I (⊥) en V (∟) of ○ en ●
 Refrein: wissel bij het refrein
 iedere 2 maten van akkoord (I naar V)

Didactische tip

Kijk of je met het repertoire aan kan sluiten bij de repertoire keuze van de leerling. Heeft deze een lied met twee akkoorden benoemd in de eerste les die *I'm a Ford* kan vervangen?

Liedtekst I'm a Ford**couplet**

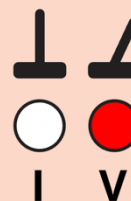
*I'm a little hunk of tin,
 nobody knows what I have been.
 Got four wheels and a running board,
 I'm a Ford, a Ford, a Ford.*

refrein

*Hunk hunk rattle rattle rattle, crash beep beep,
 Hunk hunk rattle rattle rattle, crash beep beep. 2x*

Vertaling Ben een kleine bink van staal, niemand die kent mijn verhaal.
 Heb 4 wielen en een opstapbord, ik ben een Ford een Ford een Ford.

5. Strum zelf, en de leerling bedient de switch tijdens het refrein. Gebruik non-verbale signalen om aan te geven wanneer de leerling moet wisselen. Bijvoorbeeld: beweeg je hoofd in de richting van de switch of gebruik je arm om te dirigeren (arm recht = switch in het midden, arm naar links of rechts = switch aanpassen).
6. Introduceer de switch-notatie: midden = I, rechts = V.
 Bij elektrische switch: geen schakelaar indrukken = I,
 rode schakelaar indrukken = V.
Tip! Als je merkt dat de leerling nog niet goed op de notatie reageert, is op het gehoor spelen prima.
7. Zing zelf het lied en laat de leerling het refrein volledig zelfstandig spelen en, indien mogelijk, meezingen.

Switch notatie**Didactische tip**

Wil je het wisselen van akkoorden oefenen met een backing track? Maak op onderstaande website in hele korte tijd je eigen backing track, afgestemd op je leerling.

<https://www.earinstructor.com/app/resources/chord-progression-generator>

R Afsluiting

1. Stel een aantal vragen over de les aan de leerling, kies een vraag die aansluit bij wat jezelf geobserveerd heb.
 - Welk nieuw geluid op de gitaar vond je het leukst om te maken?
 - Kun je een voorbeeld geven van een geluid dat je vandaag hebt ontdekt?
 - Wat vond je makkelijker: iets voordoen of nadoen?
 - Op welke tellen vond je het makkelijk om mee te spelen?
 - Hoe vond je het om met de switch te spelen tijdens het lied *I'm a Ford*?
 - Wat gebeurde er toen je van het ene akkoord naar het andere schakelde?
 - Kun je bedenken welke geluiden je volgende keer nog wilt uitproberen?
 - Wat vond je het leukste deel van de les?
 - Wat zou je graag nog een keer willen oefenen of uitproberen?
2. Speel samen nog een keer *I'm a Ford* en maak een opname van het resultaat.

In deze les oefent de leerling met het...

- improviseren met de klanken die zijn verkend in eerdere muzikale gesprekken.
- verkennen van nieuwe slagtechnieken.
- spelen van *To Stop the Train* of *I'm a Ford* (of een zelfgekozen lied met twee akkoorden).
- tegelijkertijd spelen en zingen van een lied.
- maken van een eenvoudig eigen muzikale versie van een lied naar keuze.

In deze les let de docent op...

- hoe de leerling experimenteert met verschillende geluiden en technieken tijdens de klankverkenning.
- hoe de leerling reageert op en bijdraagt aan muzikale gesprekken.
- het vermogen van de leerling om ritmes en een slagpatroon consistent en correct uit te voeren.
- de wisseling van akkoorden en hoe soepel de leerling deze uitvoert.
- in hoeverre de leerling tegelijkertijd kan spelen en zingen.

Warming-up**Muzikale gesprekken en klankverkenning**

- Deze oefening is een warming up voor de werkvorm 'muzikaal weerbericht' (geïnspireerd op 'de klankenwolk' van Erik van Schrooten en Bert Appermont uit het boek *Tijd voor Maken*).
- Vertel: *"We gaan eerst even opwarmen"*. Laat de leerling verschillende geluiden en technieken op de gitaar verkennen. Focus hierbij op: vegen over de snaren, zachtjes tikken op de klankkast, tokkelen en ritmisch strummen, variaties in dynamiek (zacht en hard).

Een muzikaal weerbericht

3. Vertel: *"We gaan nu een muzikaal weerbericht van 1 minuut maken. Wat denk jij wat voor weer het wordt in ons weerbericht? (regen, bliksem, zonneschijn)."*
4. Bespreek samen welk weer het in jullie weerbericht wordt.
5. Verken de geluiden uit jullie zelfbedachte weerbericht. Hoe klinken druppels of hagel of windvlagen enzovoort.

Druppels	Laat af en toe een druppeltoon vallen.
Motregen	Tokkel zachte, dunne druppels in achtste noten.
Felle regen	Combineer verschillende ritmes
Hagel	Speel met accenten.
Donderwolk	Voeg aangehouden lage noten toe die luider en zachter worden
Bliksem	Speel samenklanken van verschillende tonen of snaren
Windvlagen	Speel met de opeenvolging van tonen: bijv. van veel ruimte tussen de tonen naar heel kort tegen elkaar.

6. Luister ook naar een korte opname van regen of onweer als inspiratie.
<https://m.youtube.com/watch?v=n9QNY1Gj2wo>
7. Maak een grafische notatie van het weerbericht (bijvoorbeeld wolken, regendruppels, bliksem).
8. Oefen samen en neem het weerbericht op.

Kern

Slagtechnieken verkennen

1. Laat de leerling tot 4 tellen en herhaal vervolgens eenvoudige slagtechnieken uit eerdere lessen. Begin met strummen op tel 1 en strummen op tel 1 en 3.
2. Variatie: strum op andere tellen (bijv. alleen op tel 2 of 4). Benoem steeds hardop op welke tel er gestrumd wordt. Vraag ook aan de leerling op welke tel er gestrumd wordt.

Muzikale gesprekken met slagtechnieken

3. **Voordoen en nadoen:** de docent speelt een slagpatroon voor, en de leerling doet het na. Wissel deze rollen tijdens de oefening ook om. Deze keer wordt er gericht gewerkt aan verschillende slagtechnieken (kijk hierbij altijd naar de mogelijkheden van de leerling). Noteer ook je zelfbedachte slagtechniek. Speel de slagtechnieken op de volgende pagina voor.

	1	2	3	4	1	2	3	4
SLAGSCHEMA	↓				↓			
	NEER				NEER			
	↓		↓		↓		↓	
	NEER		NEER		NEER		NEER	
	↓		↓		↓			
	NEER		NEER		NEER			
	↓		↓					
	NEER		NEER					
	↓		↑		↓		↑	
	NEER		OP		NEER		OP	
SLAGSCHEMA MET KLAP	↓		X		↓		X	
	NEER		KLAP		NEER		KLAP	
	↓		X	X	↓		X	X
	NEER		KLAP	KLAP	NEER		KLAP	KLAP
	↓	↓	X	X	↓	↓	X	X
	NEER	NEER	KLAP	KLAP	NEER	NEER	KLAP	KLAP
BEDENK NU ZELF								

Eigen muzikale versie van een lied

Liedkeuze:
To Stop the Train,
I'm a Ford
of een zelfgekozen lied.

4. Speel samen het gekozen lied. Besteed aandacht aan de wisseling van akkoorden en aan het vasthouden van een constante puls.
5. Stimuleer de leerling om tijdens het spelen mee te zingen.
6. Maak een eigen muzikale versie van het lied samen met de leerling:
 - Bedenk een intro van vier maten.
 - Kies de slag die bij het lied past.
 - Bepaal hoe vaak het lied gespeeld wordt (inclusief eventuele tussenstukken).
 - Bedenk een outro.
 - Noteer de eigen muzikale versie van het lied en oefen het samen.

Afsluiting

1. Stel een aantal vragen over de les aan de leerling, passend bij de inhoud van deze les:
 - Wat vond je het leukste aan het maken van het muzikale weerbericht?
 - Welke geluiden vond je het mooist om te gebruiken voor regen, bliksem of wind?
 - Wat vond je vandaag het leukst om te doen?
 - Was er iets dat beter ging dan de vorige keer?
 - Welk stukje zou je nog een keer willen oefenen?
2. Neem de eigen muzikale versie van het lied op en bespreek wat goed ging en waar nog extra op geoefend kan worden. De docent kan deze opname ook bewaren om later met de leerling op te terug te kijken zodat de muzikale ontwikkeling zichtbaar en hoorbaar wordt.

In deze les oefent de leerling met het...

- spelen in de maat.
- oefenen van verschillende slagtechnieken.
- wisselen van 2 akkoorden in een gegeven maat.
- spelen van een lied met 2 akkoorden: *Me Go Bai Wan Soekroe Sani*.
- tegelijkertijd spelen en zingen.

In deze les let de docent op...

- hoe de leerling reageert op het tellen en het uitvoeren van slagtechniek in de maat.
- hoe consistent de leerling ritmes en slagjes uitvoert.
- hoe soepel de leerling wisselt tussen de twee akkoorden.
- in hoeverre de leerling tegelijkertijd kan spelen en zingen.
- hoe de leerling een nieuw lied oppakt, zoals *Me Go Bai Wan Soekroe Sani*

Warming-up**T Gevoel voor puls ontwikkelen**

1. Laat de leerling hardop tot 4 tellen.
2. Als dat goed gaat, laat de leerling op tel 1 strummen.
3. Voeg variatie toe: laat de leerling strummen op andere tellen, zoals tel 1 en 2 of op tel 3.
4. Vraag de leerling zelf te kiezen op welke tellen er wordt gestrumd.

C T Muzikale gesprekken

5. Zeg: "Ik speel een slagje voor, en jij speelt het na."
Varieer bewust met de slagrichtingen (neer en op).
6. Wissel de rollen om: de leerling kiest een slagje, en jij speelt het na.
Tip! Voorbeelden voor slagjes vind je in les 3.
7. Zeg: "We gaan weer een muzikaal gesprek voeren. Ik speel een slagje voor, en jij speelt het na." Varieer bewust met de slagrichtingen (neer en op).
8. Wissel de rollen om: de leerling kiest een slagje en jij speelt het na.

Kies maar

9. Kies vervolgens samen met de leerling uit verschillende mogelijkheden om het muzikale gesprek te voeren:

Nadruk op slagjes

- ↓ Oefen met verschillende slagjes waarbij de voorspeler de I speelt (○ ↓), en antwoorden in IV (↓ ●) zijn. Hiervoor kan je eventueel de backing track gebruiken: https://www.youtube.com/watch?v=BEPn_FtEFtw
- Imitatie: naspeler probeert de slagjes van de voorspeler exact na te doen.

Kies maar (vervolg)**Nadruk op expressie**

- Speel met contrast: de naspeler is weerbarstig en doet het tegenovergestelde: luid vs. zacht, hoog vs. laag, geduldig en luisterend vs. boos en elkaar onderbrekend.
- Maak een structuur waarin overgangen gemaakt worden: bv van blij naar boos en terug.

T Ritmische toepassing

10. Spreek met de leerling af welke 2 slagjes jullie gaan oefenen.
11. Zet de backing track uit de eerste les aan. Laat de leerling eerst het ene slagje en daarna het andere slagje oefenen.

Didactische tip

Experimenteer met verschillende slag-technieken en bespreek samen welke slagjes haalbaar en fijn zijn voor de leerling

Kern**R T Slagje toepassen in lied**

1. Kijk of het spelen van een slagje met “neer-op” haalbaar is, zoals: “Neer-neer-rust” en “Neer-neer-klap”. Oefen dit eerst los.
2. Zing het couplet van *I'm a Ford* (of het zelfgekozen lied van de leerling) terwijl de leerling het gekozen slagje speelt met de switch in de middenstand (of geen ingedrukte schakelaar).
3. Vraag de leerling het couplet zowel te spelen als mee te zingen.
4. Als het slagje goed gaat, spelen docent en leerling het hele lied samen.

Didactische tip

I'm a Ford is geschikt om terug te laten komen, omdat het couplet volledig met de switch in de middenstand gespeeld wordt (of de switches hoeven niet ingedrukt te worden). Dit geeft ruimte om de focus op de slagtechniek te leggen.

Oefenen met een nieuw lied

5. Introduceer een nieuw lied waarin 2 slagjes gecombineerd worden (*Me Go Bai Wan Soekroe Sani* of een zelfgekozen lied).

Lied

Me Go Bai Wan Soekroe Sani

Traditional
uit Suriname

Me go bai wan soe-kroe sa - ni, jem-ba jem - ba! Me go
bai wan soe - kroe sa - ni, jem - ba, jem - ba!

Vertaling: ik ga een snoepje kopen, hoera hoera!

- Oefen eerst de akkoordwisselingen (1 akkoordwisseling per 2 maten):
zing het hele lied terwijl de leerling de akkoorden speelt met een “neerwaartse slag”.
- Laat de leerling experimenteren met verschillende slagjes en bespreek welke slagjes het beste bij het lied passen.
- Kies samen 2 slagjes: 1 voor het couplet en 1 voor het refrein. Oefen vervolgens het hele lied met de gekozen slagjes.

Afsluiting

- Vraag “Wat wil je graag nog een keer oefenen?”
- Laat de leerling iets kiezen of help door de leerling uit de volgende onderdelen te laten kiezen:
 - Het oefenen van een slagje (bijvoorbeeld “neer-neer-klap”).
 - Het wisselen tussen de akkoorden.
 - Het zingen en spelen tegelijk bij een lied.
 - Het lied *Me Go Bai Wan Soekroe Sani*.

In deze les oefent de leerling met het...

- verder ontwikkelen van ritmisch spelen van slagjes.
- verkennen van een zelfgekozen lied en hoe dit gespeeld kan worden.
- wisselen van 3 akkoorden.
- spelen van liedjes met 3 akkoorden, zoals *La Bamba* of *The Lion Sleeps Tonight*.
- tegelijkertijd spelen en zingen van het refrein "A wi mo weh"

In deze les let de docent op...

- hoe de leerling reageert op het tellen en uitvoeren van een slagtechniek in de maat.
- hoe consistent de leerling de slagjes speelt.
- hoe de leerling wisselt tussen de drie akkoorden.
- in hoeverre de leerling tegelijkertijd speelt en zingt.
- hoe de leerling een nieuw lied oppakt, zoals *The Lion Sleeps Tonight*.

Warming-up**T Gevoel voor puls ontwikkelen**

1. Laat de leerling hardop tot 4 tellen.
2. Als dat goed gaat, laat de leerling op tel 1 strummen.
3. Voeg variatie toe: laat de leerling strummen op andere tellen, zoals tel 1 en 2 of alleen tel 3.
4. Vraag de leerling zelf te kiezen op welke tellen er wordt gestrumd.

C T Muzikale gesprekken met focus op slagjes

5. Zeg: "Ik speel een slagje voor, en jij speelt het na."
6. Varieer bewust met slagrichtingen (neer en op).
Gebruik ter inspiratie de slagvoorbeelden en de variatiemogelijkheden uit les 3.
7. Wissel de rollen om: de leerling kiest een slagje, en jij speelt het na.

T Ritmische toepassing

8. Spreek met de leerling af welke 3 slagjes jullie gaan oefenen.
9. Zet de backing track aan.
10. Laat de leerling eerst de drie slagjes apart oefenen op de backing track.

Drone backingtrack in E<https://youtu.be/3tNiszU9dSY?si=2BTypqGWUDMzljT9>

Kern I

Lied

La Bamba

Traditional
uit Mexico

Pa-ra bai-lar la bam-
ba.
Pa - ra bai - lar la bam - ba se ne - Oce - si -
ta un-a po - ca de gra-cia. Un - a po - ca de gra - cia para mi para ti
y ar - ri - ba ar - ri - ba ar - ri - ba ar - ri - ba
por ti se re por ti se re Bam - ba bam -
ba, bam - ba bam - ba, bam - ba bam -
ba, bam - ba Pa - ra bai - lar la bam -

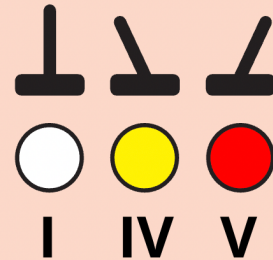
Vertaling

Om de bamba (een dans) te dansen is een beetje gratie nodig
Voor mij, voor jou. We beginnen eraan! Voor jou wil ik er zijn...
Ik ben geen matroos, ik ben een kapitein.

Het ritme van La Bamba is syncopisch en de akkoordwissel naar de 5^e trap valt daarom in de oorspronkelijke versie vlak voor de eerste tel. Voor leerlingen is dit echter te moeilijk. Daarom raden we aan om dit in een simpele 4-kwartsmaat aan te bieden aan de leerling:
2 tellen I, 2 tellen IV en 4 tellen V, en gewoon strak op de tel te wisselen.

Kern I Lied La Bamba (vervolg)

1. Vertel aan de leerling dat jullie een lied met 3 akkoorden gaan proberen.
2. Introduceer het derde akkoord (subdominant) van de switch-notatie: midden = I, links = IV, rechts = V.
Bij elektrische switch: geen schakelaar indrukken = I, gele schakelaar indrukken = IV, rode schakelaar indrukken = V. Laat de leerling even experimenteren met de 3 akkoorden en het wisselen. **Tip!** Als je merkt dat de leerling niet goed op de notatie reageert, is op het gehoor spelen prima.
3. Nodig de leerling uit om het refrein "*Bamba, Bamba!*" mee te zingen.
4. Oefen het gebruik van de switch met de leerling in een rustig tempo.
Kies een slagje dat de leerling kan en wil spelen:
 - 2 tellen de switch in het midden (elektrische switch: open akkoord)
 - 2 tellen de switch naar links (gele schakelaar indrukken)
 - 4 tellen de switch naar rechts (rode schakelaar indrukken)
5. Oefen samen het wisselen van de akkoorden op het juiste moment.
6. Zing zelf het lied en laat de leerling de akkoorden spelen. Wissel eventueel om.

Switch notatie

Kern II

Lied

The Lion Sleeps Tonight

Luigi Creatore, Hugo Pereti, George David Weiss

Couplet (ieder vakje is een maat van vier tellen)

E	A	E	B	E	A	E	B
┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐
○	●	○	●	○	●	○	●
E	A	E	B	E	A	E	B
┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐
○	●	○	●	○	●	○	●

Refrein

E	A	E	B	E	A	E	B
┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐
○	●	○	●	○	●	○	●
E	A	E	B	E	A	E	B
┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐
○	●	○	●	○	●	○	●

Bridge A wi mo weh

E	A	E	B	E	A	E	B
┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐	┐
○	●	○	●	○	●	○	●

Print de tekst voor de leerling

<https://www.songteksten.nl/songteksten/295114/the-tokens/test-drive.htm>

Originele uitvoering

https://www.youtube.com/watch?v=OQIByoPdG6c&list=RDOQIByoPdG6c&start_radio=1

Hedendaagse uitvoering

https://www.youtube.com/watch?v=s4nMm-y3TYU&list=RDs4nMm-y3TYU&start_radio

1. Zing en speel *The Lion Sleeps Tonight* en geef de leerling de switch notatie van het lied
2. Nodig de leerling uit om het refrein 'A wi mo weh' mee te zingen.
3. Oefen in een gepast tempo het gebruik van de switch met de leerling:
 - 4 tellen de switch in het midden (elektrische switch: open akkoord).
 - 4 tellen de switch naar links (gele schakelaar indrukken)
 - 4 tellen de switch naar rechts (rode schakelaar indrukken)
4. Oefen samen de soepele wisseling van de switch om de 4 tellen.
5. Gebruik het refrein 'A wi mo weh' om de wisselingen te oefenen.
6. Integreer het refrein in het hele lied: zing en speel het couplet terwijl de leerling zoveel mogelijk meespeelt. De focus ligt op de juiste wisseling van de akkoorden
7. Zing en speel nu zelf het couplet en laat de leerling het refrein spelen en als dat lukt ook meezingen.

Didactische tip

Stem deze oefening af op de leerling. De docent kan bijvoorbeeld bij deze oefening hardop tot 4 meetellen, of de puls zachtjes op de schouder mee te tikken. Daarnaast kan de docent de wisseling visueel maken door het hoofd mee te bewegen en aan te geven wanneer er gewisseld moet worden. Ook samen de switch bewegen kan de leerling een gevoel van de beweging geven.

C Afsluiting

1. Vraag de leerling om een weersituatie te bedenken die past bij het lied *The Lion Sleeps Tonight* (bijvoorbeeld regen in de jungle of stilte in de nacht).
2. Laat de leerling geluiden en ritmes maken die deze weersituatie uitbeelden.
3. Integreer het weerbericht als een intro bij het lied en voer dit samen uit.
4. Maak een korte video-opname van de leerling. Deze opname kan de leerling aan ouders/vrienden/klasgenoten laten zien. De docent kan deze ook bewaren om later met de leerling op te terug te kijken zodat de muzikale ontwikkeling zichtbaar en hoorbaar wordt.

In deze les oefent de leerling met het...

- spelen van losse snaren (of arpeggio's)
- spelen van een lied met 3 akkoorden in combinatie met een slagje.
- tegelijkertijd spelen en zingen.
- maken van een eigen muzikale versie van *The Lion Sleeps Tonight*.

In deze les let de docent op hoe...

- de leerling losse snaren (of arpeggio's) speelt en de snaren afzonderlijk laat klinken.
- de leerling een slagje uitvoert in combinatie met het wisselen van 3 akkoorden.
- de leerling het zingen combineert met het spelen.
- de leerling een eigen muzikale versie van een lied bedenkt en uitvoert.

Warming-up**T Losse snaren tokkelen (of arpeggio's)**

1. Vertel de leerling: “*We gaan vandaag iets nieuws doen: we laten alle snaren van de gitaar apart klinken.*”
2. Speel een paar losse snaren (of arpeggio) en kijk of de leerling dit kan nadoen.
3. Laat verschillende manieren zien: met de duim (naar beneden) en met de wijsvinger (naar boven). Zorg dat alle snaren even los klinken.
4. Oefen muzikale gesprekken waarbij de leerling arpeggio's speelt met verschillende akkoorden. De docent doet iets voor, de leerling doet het na.

C Improviseren met losse snaren of arpeggio's

5. Zet een van de twee backingtracks aan. Laat de leerling vrij losse snaren verkennen, of arpeggio's verkennen door met de duim alle snaren van hoog naar laag te spelen.

Pop backing track
https://www.youtube.com/watch?v=PC5_Eo2PosQ

Funky backing track
<https://www.youtube.com/watch?v=Z2UnNm4RzSM>

Didactische tip

Laat de leerling experimenteren met deze nieuwe speltechniek waarbij je een fijnere motoriek gebruikt. Moedig het luisteren naar de klank aan.

T Gevoel voor puls ontwikkelen

6. Laat de leerling hardop tot 4 tellen.
7. Laat de leerling op tel 1 strummen.
8. Voeg variatie toe door op andere tellen te laten strummen (bijv. tel 1 en 2, of alleen tel 3).
9. Vraag de leerling om zelf te bepalen op welke tellen er gestrumd wordt.

Tip: Gebruik gebaren om de rusttellen en de strumtellen visueel te maken.

T Strak in de maat spelen

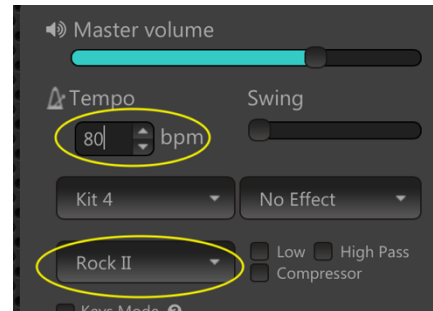
10. Oefen samen met de leerling om “strak” in de maat te spelen met een eenvoudige slagtechniek. Gebruik hiervoor eventueel de slagvoorbeelden uit les 3.
11. Introduceer meer gevorderde slagtechnieken met neer- en op slagjes als de leerling toe is aan meer uitdaging. Voorbeelden van gevorderd slagtechnieken

	1	2	3	4	1	2	3	4
VARIATIE 1	↓	↓↑			↓	↓↑		
	NEER	NEER/OP			NEER	NEER/OP		
VARIATIE 2	↓	↓↑	X	X	↓	↓↑	X	X
	NEER	NEER/OP	KLAP	KLAP	NEER	NEER/OP	KLAP	KLAP
VARIATIE 3	↓	↓↑	X	X	↓	↓↑	X	
	NEER	NEER/OP	KLAP	KLAP	NEER	NEER/OP	KLAP	
VARIATIE 4	↓	↓↑	X	↓↑	↓	↓↑	X	↓↑
	NEER	NEER/OP	KLAP	NEER/OP	NEER	NEER/OP	KLAP	NEER/OP

Werken aan timing

12. Gebruik een drumbeat van drumbit.app om timing te verbeteren. Stel een BPM in en speel samen een slag op de beat. De BPM en de stijl kun je zelf aanpassen, zie gele cirkels.

R Kern I La Bamba

- Herhaal en oefen samen de wisseling van akkoorden
 - 2 tellen de switch in het midden (elektrische switch: open akkoord)
 - 2 tellen de switch naar links (gele schakelaar indrukken)
 - 4 tellen de switch naar rechts (rode schakelaar indrukken)
- Zing het lied terwijl de leerling de akkoorden speelt.
Wissel eventueel om: de leerling zingt en jij speelt het lied.
- Oefen eventueel dat de leerling het refrein en het spelen van het refrein combineert

C R Kern II The Lion Sleeps Tonight

- Speel en zing het refrein van het lied *The Lion Sleeps Tonight*. Oefen samen: 4 tellen de switch in het midden, 4 tellen links, 4 tellen midden, en 4 tellen rechts.
- De docent zingt en speelt het couplet en de leerling speelt het refrein en zingt daar eventueel bij. Introduceer variaties in dynamiek, zoals zacht spelen tijdens het couplet en harder spelen tijdens het refrein.

Eigen muzikale versie van een lied

- Werk samen met de leerling aan een eigen variatie op het lied zoals:
 - een andere slagtechniek voor het refrein en couplet.
 - afwisselen tussen instrumentaal spelen en zingen.
 - het improviseren van een outro met arpeggio's of losse snaren.
 - bepalen hoe vaak elk deel wordt herhaald.
 - variaties in dynamiek (hard/zacht).

Didactische tip

Kijk of je met het repertoire aan kan sluiten bij de repertoirekennis van de leerling. Heeft deze een lied van twee akkoorden benoemd in de eerste les die *I'm a Ford* kan vervangen?

Afsluiting

Tokkel-memospel

Speel samen een kort spel waarbij de docent losse snaren speelt (bijvoorbeeld van hoog naar laag of een specifiek ritme) en de leerling dit probeert na te doen. Wissel de rollen om voor extra uitdaging.

In deze les oefent de leerling met het...

- spelen van lossen snaren (of arpeggio's)
- leren spelen en zingen van het lied *Go 'Round the Mountain* (1 akkoord - I).
- bedenken van een eigen tekst op dit lied.
- verkennen van dynamiek, expressie en emotie tijdens het spelen.
- tegelijkertijd zingen en spelen.
- maken van een eigen muzikale versie van het zelfbedachte liedje op *Go 'Round the Mountain*.
- herhalen van het opgebouwde repertoire en oefenen van eigen muzikale versies van liedjes.

In deze les let de docent op hoe...

- de leerling melodieën en slagtechnieken gebruikt om emoties te uiten.
- de leerling een eigen liedtekst bedenkt en koppelt aan het spelen van het lied.
- de leerling speelt en zingt tegelijk.
- de leerling expressie en dynamiek toepast in de eigen muzikale versie van een lied.
- de leerling eerdere repertoirestukken speelt en integreert in de les.

Warming-up**C Muzikaal gesprek**

1. Vertel de leerling: *“Vandaag gaan we lekker met elkaar in gesprek. Hallo! Hoe gaat het?”*
Begin met een theateraal gesprek met woorden.
2. Voeg muziek toe: combineer woorden met een eenvoudige melodie op de gitaar.
3. Voer daarna alleen met muziek een gesprek. De docent speelt een vragend patroon/melodie en de leerling antwoordt muzikaal.
4. Bespreek samen: *“Waar denk jij dat dit gesprek over ging? Was het blij, geheimzinnig, verdrietig?”* Oefen muzikale gesprekken met verschillende stemmingen. Gebruik hierbij verschillende technieken zoals tokkelen, strummen, en tikken op de klankkast. Je kan ook de gitaar anders stemmen, om het muzikale gesprek een andere stemming te geven:

Groots	gitaar in E stemmen: e-b-e-gis-b-e
Klein	gitaar in Em stemmen: e-b-e-g-b-e
Vrolijk	gitaar in E9 stemmen: e-b-e-gis-b-fis
Dromerig	gitaar in Em2 stemmen: e-b-fis-g-b-e
Spannend	gitaar in Esus stemmen: e-b-e-a-b-e
Donker	gitaar atonaal stemmen – bijv. e-b-dis-g-c-d
Scheurend	gitaar op een versterker met overdrive aansluiten en gitaar in een powerchord stemmen E5: e b e e b e D5: d-a-d-a-a-d

*met dank aan Erik Schrooten

Kern

NC Lied

Go 'Round the Mountain

Traditional

Go 'round the moun-tain, Toe-di - di-ddle doem toe-di - di-ddle-doem

5
go 'round the moun-tain, toe - di - di-ddle-doem dee.

1. Speel en zing *Go 'Round the Mountain* voor en laat de leerling luisteren.
2. Nodig de leerling uit om het refrein mee te zingen: “*Toe-di-diddle-doem, toe-di-diddle-doem*”.
3. Laat de leerling meespelen (bijv. strum op tel 1 en 3).
4. Introduceer een eigen tekst: zing een voorbeeld zoals “*Ik hou van pizza, toe-di-diddle-doem*” en vraag de leerling: “*Waar hou jij van?*”
5. Werk samen aan een eigen tekst over onderwerpen waar de leerling van houdt (bijv. pizza, mama, voetbal).
6. Koppel expressie en emotie aan de tekst (bijv. ‘mama’ = lief, ‘voetbal’ = energiek).
7. Maak samen een eigen muzikale versie van het lied met de nieuwe tekst, waarbij spelen en zingen gecombineerd worden.

Didactische tip

Focus op het eigenaarschap van de leerling en expressie in plaats van technische perfectie. Fluister onderwerpen tussen de regels door om de leerling te helpen.

Afsluiting

R Herhaling van repertoire

1. Kies samen een eerder gespeeld lied, zoals *La Bamba*, *The Lion Sleeps Tonight* of een zelfgekozen lied.
2. Oefen dit lied en focus op het integreren van dynamiek (bijv. zacht couplet, hard refrein).
3. Combineer dit met technieken die de leerling in eerdere lessen heeft geleerd (bijv. strumming of losse snaren spelen).
4. Kijk samen de video-opnames uit les 1, 3 en 5 terug. Reflecteer op de filmpjes: wat heeft de leerling allemaal geleerd? Wat gaat goed? Wat vraagt nog oefening in de komende lessen? Welk repertoire wil de leerling nog spelen?

In deze les oefent de leerling met het...

- samenstellen van een presentatieprogramma.
- kiezen en oefenen van favoriete liedjes uit het repertoire.
- presentatievaardigheden zoals aankondigen, contact maken met het publiek en expressief spelen.
- toepassen van dynamiek, expressie en emotie in de uitvoering.
- herhalen en finetunen van eigen muzikale versies van liedjes.

In deze les let de docent op hoe de leerling...

- melodieën en speeltechnieken gebruikt om emoties te uiten.
- zichzelf presenteert, zowel verbaal als muzikaal.
- expressie en dynamiek toepast om emoties over te brengen.
- keuzes maakt in het repertoire en deze onderbouwt.
- eigen muzikale versies speelt en eerdere technieken combineert.
- samenwerkt en communiceert tijdens de voorbereiding op het optreden.

Warming-up**Presentatie oefenen via een muzikaal gesprek**

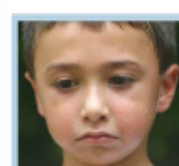
1. De docent zegt: *"Volgende week gaan we optreden! Laten we alvast oefenen hoe je jezelf presenteert."* Geef een voorbeeld aan de leerling: *"Goedemorgen lieve mensen, welkom bij dit geweldige optreden!"*
2. Laat de leerling dit herhalen en moedig aan om zelf iets toe te voegen of eigen accenten te leggen.

Overgang naar muziek

3. Transformeer dit verbale gesprek in een muzikaal gesprek, zoals in eerdere lessen. Gebruik eenvoudige melodieën en slagtechnieken (tokkelen, strummen, tikken) om een korte presentatie te 'spelen'.
4. Bespreek hoe de muzikale presentatie de aandacht van het publiek kan trekken.

Emoties en muziek

5. Vertel aan de leerling:
"We gaan muziek blij, boos, bedroefd of bang laten klinken"

6. Verken met de leerling deze vier emoties:

Blij	Hoge klanken Korte tonen Snelle klanken
Bang	Dissonanten Afwisseling trage en snelle klanken om spanning op te bouwen
Boos	Luid Korte hamerende klanken Onregelmatig
Bedroefd	Traag Lage klanken die doorklinken

*met dank aan Erik Schrooten

- Laat de leerling een lied uit het repertoire kiezen en spelen vanuit een van de emoties: blij, bang, boos of bedroefd.
- Kies eventueel een andere stemming van de gitaar (zie les 7)
- De docent of andere leerlingen raden welke emotie wordt uitgebeeld.
Variatie: de docent speelt een stukje met een bepaalde emotie, en de leerling reageert met de tegenovergestelde emotie. Wissel de rollen.

Kern

R Programma voor de uitvoering samenstellen

- Bespreek samen welke liedjes of improvisaties het publiek absoluut niet mag missen.
Vraag: "Welke nummers vind je het leukst om te spelen?" of "Welke improvisaties wil je graag laten horen?"
- Laat de leerling uitleggen waarom ze bepaalde stukken willen spelen en bespreek samen de volgorde van het optreden.
- Noteer het gekozen repertoire en maak afspraken over wie welk stuk presenteert of speelt en ook in welke vorm je de liedjes en improvisaties gaat spelen. Dit kun je eventueel opschrijven in een vormschema.

Afsluiting

- Loop de presentatie een keer helemaal door. Combineer spelen met het aankondigen van de stukken. Focus op dynamiek, expressie en emoties die passen bij de presentatie. Werk aan de overgang tussen stukken.

Didactische tip

Een vormschema helpt de leerling om structuur te geven aan een lied tijdens de presentatie. Hier is een voorbeeldschema dat gebruikt kan worden:

INTRO

BIJV. 4 MATEN,
TOKKELEN OP
AKKOORD

COUPLET 1

BIJV. ZACHTE
DYNAMIEK, FOCUS
OP MELODIE

REFREIN

BIJV. STRUMMING,
KRACHTIGE DYNAMIEK

COUPLET 2

BIJV. ARPEGGIO'S,
EXPRESSIEVE EMOTIE
TOEVOEGEN

REFREIN

BIJV. STRUMMING,
KRACHTIGE
DYNAMIEK

OUTRO

BIJV. TOKKELEN OP
AKKOORD OF FADE-
OUT

Warming-up

R Muzikaal gesprek met de groep

1. Alle leerlingen zitten klaar met hun instrumenten.
2. De docent start het muzikale gesprek: *"Doe mij maar na!"*
3. De docent begint met een sterk ritme: *"Goedemorgen allemaal!"*
De groep antwoordt: *"Goedemorgen allemaal!"*
Herhaal met variaties zoals: *"Heyo!", "Lalala!", "Doebedibedoe!"*
4. De docent speelt een ritmische frase op zijn/haar instrument.
5. De groep doet dit na. Wissel verschillende ritmes en dynamiek af.

Kern

R Generale repetitie

1. De docent bespreekt samen met de groep het programma, inclusief de volgorde van de liedjes en wie wat aankondigt.
2. Maak duidelijke afspraken over hoe de presentatie wordt ingevuld.
3. De groep oefent het volledige programma zoals gepland, inclusief aankondigingen en overgangen. Besteed aandacht aan expressie, dynamiek en samenspel.

Showtime!

Voorbereiding

1. Zorg dat de ruimte speciaal is ingericht, zoals een concertzaaltje, met een duidelijke plek voor het publiek.
2. Controleer of filmen is toegestaan en bespreek dit indien nodig met de ouders.
3. Overweeg extra details zoals een programmablaadje, sfeervolle verlichting of versiering, of iets anders dat het optreden een beetje aankleedt.

De uitvoering

4. Laat de leerlingen het programma uitvoeren zoals geoefend tijdens de generale repetitie.
5. Moedig aan om contact te maken met het publiek en zelfvertrouwen uit te stralen.

Reflectie: Bespreek na afloop kort met de leerlingen hoe ze het vonden en geef veel positieve feedback.

Colofon

Titel:

Grenzeloze Grooves

Ondertitel:

Switch Guitar-lessen voor leerlingen met een beperking

Uitgave:

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en CASE (Centre for Arts & Sciences Education)

Auteur(s):

Debby Korfmacher en Melissa Bremmer met medewerking van Michel Hogenes

Redactie en grafisch ontwerp:

Ninya de Wever, Didi Visser, Anneke van Woerden

Fotografie:

Jonathan Andrew ©

Met dank aan:

Alle docenten en leerlingen die deel hebben genomen aan het onderzoek, Tim van de Brug, Karin van Dijk, Rachel Farr, Bas Gaakeer, Otto de Jong, Katharina Kauruff, Marjoke Korff de Gidts, Emile Meuffels, Erik Schrooten, Hans van de Veerdonk en Ruud van der Wel.

Versie:

september 2025, versie 1.0

Contact:

melissa.bremmer@ahk.nl

Gebruik en hergebruik:

Deze handleiding valt onder een Creative Commons Naamsvermelding–NietCommercieel–GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationaal-licentie.

Dit betekent dat het document vrij mag worden gedeeld, mits:

- de makers worden vermeld,
- het niet commercieel wordt gebruikt,
- het document ongewijzigd blijft

